

A vadgesztenyefák ágai összezsapódnak. Sűrű árnyék fedi Máriát, a strandot, az utcát. Az egész vadgesztenye-fasor már olyan, mint egy sötét folyosó, pontosan arra a kisdíákkori rajzra hasonlít, amikor feketeire satíroztak egy téglalapot: Ez mi? *Sötét alagútban négerék harca.* De érdekes, néha a sötét folyosó se látszik, színtelen lebegés veszi körül a diákot, ez meg arra a másik rajzra, helyesebben arra az üres irkalapra hasonlít. Hát ez mi? *A sivatagban állt egy arab, de már elment.* Itt azonban mégis inkább folyosóról van szó, sőt, ez a folyosó kanyarog is. A folyosó végén van egy szoba, abban egy taláros és szemüveges öregúr várakozik. Lehet, hogy ha egyedül van, nincs is rajta talár, de ha a diák belép, menten magára kapja.

— Hol az indexe, Kőszeghy?

Mielőtt azonban ezt megkérdezhetné, a folyosón visszafelé kezdenek szaladgálni a vadgesztenyefák. Olyan gyorsan futnak, hogy tejszínű köddé változik a folyosó két oldala. Néha egy-egy arc bebámul a tejesüvegen, de a fák nem állnak meg, tovább rohannak. Egészen úgy szaladnak, mint a trükkfilmekben a vízbeugró. Csattan a víz tükre, ez a folyosó vége. De már a feje is látszik az ugrónak, a törzse is, már az egész teste a levegőben van, mindjárt partot fog érni, még egy filmkocka, és talpával dobant a felszínen.

A felszín sem biztosít semmi állandóságot. Váratlanul elmozdul, s alatta tátong a bizonytalanság. A kavicsok is elmozdulnak és a kövek is, részint azért, hogy megmutassák, hogy alattuk régebbi kavicsok és régebbi kövek hevernek. Valamikor azok is így mozogtak, s még most is tele vannak villamossággal, nem lehet békésen a hátukon heverni.

Az iskolába vezető utca is ilyen. Kétoldalt plakátok övezik és díszsorfalak. Csupa dicsőséges naptárlappal van kikárpitozva az utca. „Dicsőséges felszabadulás. Dicsőséges hadsereg. Dicsőséges felszabadítók. Dicsőséges... Dicsőséges...” Visszafelé ugyanezekre a dicsőségekre tapos a cipő. Mire hazaér, már az utolsó díszsorfal is összedől, besározódnak az úttörő-nyakkendők, a kisdíáknak nyakáig bizsereg a talpa, és várja az otthoni újabb plakátokat, amelyek egészen más dicsőséget hirdetnek.

Zoli bácsi plakátja még aránylag a legcsendesebb, azon fekete ruhás, ősz hajú öregurak ülnek és tarokkoznak.

Vilma néni plakátján fejkendős szobacicusok szaladgálnak, és ezüst tálcán kapucínert szervíroznak.

Imre bácsi plakátja a legkülönösebb és a legmozgalmasabb. Olyan, mint a vitrinben a régi cukortartó, amelyen aranyozott skorpiók csillognak. Ezek néha lemásznak a cukortatóról, s összevissza szaladgálnak az álmokban, és néha nappal is. Imre bácsi ha rákezd, a ház előtt egyszeriben díszruhás csendőrök menetelnek, mindegyiknek kakastoll leng a kalapja mellett...

A tanár elvtárs szerint ezek a kakastollak véresek, semmi közük a dicsőséghez, éppen mindig a dicsőség ellen harcolnak.

Imre bácsi kakastollai betyárosan lengenek. Vigyázzba vágják magukat és szalutálnak. Az egyik kilép a sorból, ez a legdélcegebb, harsány vezényszót üvölt:

— Karddal tisztelegj!

S akkor az egész utca már díszlépésben menetel, letapossák az összes többi plakátokat.

Igaz, a tanár elvtárs hatalmas dézsákból szennyet igyekszik önteni a nyakukba, többen eltévesztik a dízlépést, néhányan kereket oldanak, peregnek a dobok — „Világ proletárjai, egyesüljete!” —, futnak a kakastollasok. A diák is gyűlölködve kiált már utánuk, de akkor megreccsen Imre bácsi boros baritonja:

— Micsoda, az anyátok istenit! — és a legdélcegebb kakastoll ilyenkor mindig feltápászkodik, meztelen karddal rohan a dicsőséges plakátokkal szemben, a zubbonyát is szétgombolja: — Ide löjete! — kiáltja szépen zengő, fiatal hangon, s harcol utolsó leheletéig. Az a szálfagyenes kakastoll úgy esik el, hogy nem lehet összetaposni. Hiába mesterkedik a tanár elvtárs, és hiába bégeti az egész osztály nyájként utána... És közben néhány kő még az iskolából is kimozdul, gyors, kapkodó mozdulattal átfestenek néhány plakátot, aztán elkezdik előlről az allelujázást... De már nem olyan hangosan, Imre bácsi azonban annál jobban ordítja a magáét... És eltelik néhány év... És a fiúk már indián regényeket olvasnak és farmernadrágban járnak...

— Egy emberként sorakozott fel a nép, munkások, parasztok, értelmiségiek... — magyarázza a dobogón a tanár.

— És mindenki ott volt a barikádokon...

Imre bácsi nem volt ott — gondolja magában a diák —, és Vilma néni se volt ott, és Zoli bácsi is a kaszinóban kártyázott. De nem szól semmit, nem akar vitatkozni. A kakastollas úgyis előtte lépeget, kihúzza magát, mellén ott ragyog az arany vitézségi érem, amely egy kicsit a cukortartó skorpiójára is hasonlít. — „Karddal tisztelegj!” — vezényel a kakastollas.

— Köszeghy, maga nem figyel — dörög rá a tanár.

— Azok a kakastollasok fasiszta csürhék — mondja otthon Imre bácsinak.

Imre bácsi borvörös arca céklakékké változik. Káromkodva tépegeti az iskolai dicsőség plakátjait. S ami a legkülönösebb, néhány plakátot a tanárral együtt dobnak a szemébe. — Na, nem megmondtam? — reccsegi Imre bácsi. — Süssétek meg a dicsőségeket!

Az egész élet kiismerhetetlen. Semmi állandóságot nem biztosít. Olyan, mint az utca. Azon is ide-oda mozgó kövek vannak, alattuk a

mélyben még régebbi kövek remegnek, szinte csodálatos, hogy végig lehet rajta menni.

Vilma néni imádkozik. Sűrűn hányja magára a keresztet, néha a diák fejére is, és a kenyérre is, amit fel akarnak szelni. Sovány nyakán ilyenkor ide-oda lendül a dublé lánc. Az aranyat el kellett adni a nehéz időkben. De hiszen azok a nehéz idők éppen a dicsőséges idők voltak. A diák szeretné is, ha ebben a tanárnak lenne igaza. Elvégre a dublé lánc is megteszi, ha ide-oda mozdul, egészen olyan, mintha láthatatlan manók harangoznának rajta. „Bimm-bamm, Vilma néni megbolondult. Bimm-bamm, Vilma néni megbolondult.”

— Vilma néni, mit tetszik gondolni, a jóisten szerette a kakastollasokat?

Bimm-bamm — harangozik a lánc Vilma néni nyakán.

— A jóisten minden rendes embert szeret.

— A kakastollasok nem voltak rendes emberek, meggyötörték a szegényeket, ártatlan embereket hurcoltak a börtönbe, a kakastollasok...

Vilma néni összeszorítja a száját.

— És azokat, akik a kakastollasok ellen harcoltak, azokat szereti a jóisten?

— Ha rendes emberek voltak, szereti.

— És az indiánokat?

— Azokat is.

A jóistenen sem lehet eligazodni. A jóisten, úgy látszik, mindenkit szeret. De ez inkább úgy hangzik, mintha senkit se szeretne, csak Vilma nénit. Az is lehet, hogy az isten is Vilma néniére hasonlít. Neki is van egy lánc a nyakán, amely értelmetlenül ide-oda leng a levegőben, és nem lehet megkapaszkodni benne.

Érdekes, még az indiánoknak a legjobb. A tanár sincs az indiánok ellen, se Imre bácsi, az isten is szereti őket. Milyen egyszerű lenne, ha az a kakastollas indiánna változna és tomahawkot ragadna a kezébe, akkor magát sem tagadná meg, plakát se lenne, csendőr se lenne, csak egyszerűen indián. Az indiánokat is talán azért szeretik, amiért a jóistent, egyiküket sem lehet látni sehol, csak olyankor, ha Vilma néni felöltözik jóistennek, és az osztálytársak kinevezik magukat Fekete Párducnak meg Vadölőnek.

Még Zoli bácsi is megenyhül, ha az indiánokról faggatja. Barackot nyom a fejére.

— Hát téged hogy hívnak a csapatban, nagyfőnök elvtárs?

— Sehogy... Én nem vagyok benn a csapatban...

— Kár... Annak idején mi is játszottunk indiánosdit. De az régen volt — legyint Zoli bácsi lemondón a levegőbe. Ebben a legyintésben az is benne van, hogy őt már semmi sem érdekli, legföljebb a tarokkparti. De az is egyre kevésbé, sorban halnak meg a partnerei. Lassanként nem marad senki, aki elfogja a pagát ultimóját. Pedig jó lenne, ha legalább Zoli bácsi rendet teremtene a csendőrök és a plakátok dolgában.

— Akkor is voltak gazemberek, meg most is vannak — dohogja. — Szar a világ, tök a tromf. — Esetleg Barackot nyom a fejére, de ezt is inkább az indiánokkal kapcsolatban.

Az apját sem tudja megkérdezni, hiszen az apja még előbb meghalt, mintsem ő a világra jött volna. A mamát negyedik elemista korában

temette. Meg aztán az apja körül sincs minden rendben. Nem elég, hogy meghalt, még egy csomó bizonytalanságot is hagyott hátra.

— Igaz, hogy Köszegehy apja hősi halált halt? — nyújtózik az egyik stréber osztálytárs az óra alatt.

Köszegehy fülleg vörösen ül a padban. A tanár is zavarban van. Nem tudja, mit feleljen. Köszegehy az osztály legjobb tanulója és teljesen árva, de akkor is... Köszegehy apja a fasiszták oldalán harcolt... Igaz, csak tartalékos tisztként és nem önként ment a frontra... Hősi halált halhat-e valaki akkor is, ha... Természetes, hogy nem halhat hősi halált... Mit szólna ahhoz Balogh, akinek az apja partizánként esett el. Viszont Köszegehy sem tehet arról...

— Most nem foglalkozhatunk ezzel a kérdéssel, a mai órán a felszabadulásról lesz szó, amikor is dicsőséges csapataink...

— Disznóság — gondolja magában. — Hogy lehet így felszabadulni, amikor soha semmit sem tud meg az ember, amikor itt kell ülni fülleg vörösen, kajánkodó tekintetek kereszttüzeiben, és otthon is így kell ülni, otthon meg a plakátok miatt és Vilma néni miatt, aki szerint mindenkit szeret a jóisten.

Olykor mégis megáll az utca, elrendeződnek a sorfalak, együtt kiabál a lelkesedés. Történelemóra van. Éppen most rombolják le a Bastille-t. Égalité, fraternité... Ezzel igazán egyet lehet érteni. A diák a Marseillaise dallamára menetel. Tulajdonképpen Imre bácsi, Zoli bácsi, Vilma néni is feltűzhetnék a kokárdát. De úgy látszik, ők a király oldalán állnak. De hiszen a király is feltűzte. Csakhogy a királyt később lefejezték. Viszont a király gazdag volt. Imre bácsi, Vilma néni és Zoli bácsi szegények. Négy osztálytársa apjának autója van. Robespierre-nek nem volt autója. Persze, Robespierre-nek nem is lehetett, hiszen akkor még nem volt autó. De nekik most sincs. Miért nem tüzi fel Imre bácsi a kokárdát?

Azért nem tüzi fel, mert otthon sugdolóznak Vilma nénivel.

— Te, képzeld el, Géza kiszökött Nyugatra, ott él valami autószerelő műhelyben. Nehogy a gyerekekne szóljal róla. A gyerekek nem szabad semmit se megtudnia.

Ki is az a Géza tulajdonképpen? Tizenhatodik Lajos biztosan nem, azt lefejezték. Talán a fia, az valahogy eltűnt, amíg a Bastille-t ostromolták. Az is lehet, hogy ő, a diák, Tizenhatodik Lajos fia. A nagy felfordulásban teljesen elfelejtkeztek róla. És mégsem így van, egészen másképp van. Géza nem más, mint az a délceg csendőr, aki utolsó leheletéig harcolt, de a legutolsó előtt még meggondolta magát, civil ruhát vett fel, kiszökött Nyugatra, és most autógumit foldoz.

A diák örül, hogy nem halt meg a kakastollas, együtt menetelhet a Bastille ellen, még csak indiánnak sem kell felcsapnia. Ha most idehoznának egy igazságmérő készüléket, akkor minden kiderülne. Miért is nem hozzák ide? Akkor az egész osztály megtudná, hogy ő igenis ott rohan a tömegben. Tizenhatodik Lajos fiának is csak azért csapott fel, mert kirekesztették őt az ostromlók közül, s valahová csak kell tartoznia. Az ember nem maradhat teljesen egyedül. Imre bácsit is nyugodtan elvihetik a panoptikumba, a kakastollással együtt, azzal, aki rozsdás harddal piszkálja az autógumikat, benne megbízhatnak, ő nem fog semmit sem tenni ez ellen. Végre fel akar szabadulni, lelkesedni akar, együtt akar kiabálni a többiekkel. Sajnos, nincsen igazságmérő

készülék, a napok kordéján mindig elvisznek egy vágyott gondolatot, keresztül a Szajmán, a guillotíne alá. Tizenhatodik Lajos fiának kell maradnia, még akkor is, ha a filmvászonról Lenin beszél a tömeghez, amelyben ott áll ő is, különös módon két személyben, fázó és didergő pékinasként és álruhás királyfiként is, és titokban könnyet törül ki a szeme sarkából, hogy Imre bácsi ne lássa. Ezeket a könnyeket egyébként Vilma néni előtt is titkolni kell, mert Vilma néni jóistene nem szereti Lenint. Bár ez sem biztos, az is lehet, hogy Vilma néni csak a saját dublé láncával tanácskozik, és nem a jóistenével. Vilma néni jóistene amúgy se tud csodát tenni, az igazságmérő készülék se működik, s a kakastollasokkal szemben is a tanárnak van igaza. Lenin azonban csodát tud tenni. A Gereblyés fiú is, akinek szegény béres volt az apja, tőle kapott autót. A Gereblyés fiú Leninhez imádkozott, és igaza volt, Tizenhatodik Lajos fia azonban nem imádkozhat Leninhez. Tulajdonképpen kihez is imádkozhat Tizenhatodik Lajos fia, aki didergő pékinas, és motorbiciklijé sincsen?

Még szerencse, hogy az évek is elrepülnek közben. A középiskolásból főiskolás lesz.

— Hiába gáncsoskodtak — recsegi Imre bácsi —, ennek a fiúnak úgy vág az esze, mint a borotva, nemhiába . . .

A diák nem figyel oda, hogy Imre bácsi mit beszél, hadd beszéljen, amúgy is régen a panoptikumban van, esetleg autógumit szerel a kakastollással. És akármit is beszél, őt gáncsoskodás nélkül felvették a bölcsészkarra, és Imre bácsi már egy éve meghalt, és az egészről nem is tudhat semmit. Valójában már sajnálja is, hogy halála előtt úgy összekoccant vele. De az is a miatt a kakastollas miatt volt, aki még az autószerelő műhelyből is harcolt a felszabadulás ellen.

— Szemenszedett hazugság az egész történeted — vágta akkor a szemébe —, a te kakastollasaid mind gyáva brigantik voltak, csak védtelenekkel szemben mertek hősödni, aztán nyúlcipőt kötöttek a talpukra, s elmentek autógumit szerelni Nyugatra, a vitézségi érmüket is bedobták a kanálisba . . . Egyébként oda való is volt . . . Helyesen tették.

Ha akkor a tanára ezt hallja, megdicsérte volna, de nem ezt hallotta, neki egészen mást mondott.

— Ha azon a másik oldalon mind csak gyávák álltak, akkor kik elen voltunk mi hősök?

Maga sem értette, miért kérdezte éppen ezt, de túlságosan benne didergett Tizenhatodik Lajos fia, az árvasága is, s aznap temették el Imre bácsit . . .

A főiskolán jobb, ott nem tűnik fel annyira, ha valaki egyedül maradt, ha valaki nincs benn az indiáncsapatban. Különben is sok mindenbe meg lehet fogózni, például ebbe is:

„Az ember fogalmának tartalmán értjük a következő jegyek összességét: emlős, kétlábú, érző és eszes, beszélni tudó, nevetni tudó, fehér, barna vagy sárga bőrű . . . A fogalom tartalma és terjedelme között fordított viszony van . . . Legtöbb jege lesz azon fogalomnak, amely legkevesebb egyedet jelöl, ti. az egyedi fogalomnak, tehát Tizenhatodik Lajos fiának” . . . Mondatokba, papirosokba lehet fogózkodni, meg lehet állítani a világot, Zénon is megállította a nyilvesszót, hiába lövik ki, a nyíl nem repül, mert a pillanat, tört részében is lennie kell valahol,

tehát csak ott lehet és nem másutt, és Akhilleusz sem érheti utol a teknősbékát, ha annak a legcsekélyebb előnye is van a versenyfutásban... Ha Akhilleusz nem éri utol a teknősbékát, akkor megállt a világ, akkor el lehet vonatkozni a föld körül keringő űrrakétáktól, amelyekbe úgyse lehet beleülni. De mások mégiscsak beleülnek. Péter is beleül, aki Irénnel jár, és Géza is, aki Máriával. Máriának szép szőke a haja, és neki is lánc van a nyakában, mint Vilma néninek. Ha beugrik a vízbe, az a lánc is harangozik. Azt harangozza: Mária kedves huncutság, Mária teknősbékákon lovagol. Akhilleusz sohase éri utol. Tulajdonképpen miért nem éri utol Akhilleusz a teknősbékát? Mert mindig későbbben lép előre, mint a teknősbéka. A teknősbékának szőke huncutkája van, s strand homokján fekszik, és ingerkedve néz a diákra. Na most, Akhilleusz, most el lehetne csípni. — De a teknősbéka megelőzi:

— Mondja, Kőszeghy, igaz, hogy maga szűz?

Péter és Géza kajánkodva kuncog, akárcsak az osztály, amikor az apja hősi halála került szóba.

— Az baj? — kérdezi Akhilleusz:

— Utálom a szűz fiúkat — kacagja a teknősbéka, és fejest ugrik a vízbe.

Ha most Akhilleusz is fejest ugrana! De úgyis hiába, Zénon bebizonyította. Mária egy centivel előtte megy a papíron. Össze kellene tépni az egész füzetet Gézával együtt, Imre bácsival és Vilma néniével együtt. Hiszen a világ előre megy. Előre megy. Lerombolták a Bastille-t, és elfutottak a kakastollasok. És ha nem futottak mégsem egészen el, csak elbújtak az autószerelő műhelybe? Amióta Imre bácsi meghalt, néha Tuzex-utalványok érkeznek.

— Ezek is abból a szerelőműhelyből vannak?

Vilma néni jóistene nem akar semmiről se tudni, csak ide-oda billegeti a láncát.

— Mert ha onnan vannak, akkor nekem abból nem kell, inkább...

Mit inkább? Egy szegény diáknak nincs inkább, az összeszorítja a fogát, és nem kíváncsiskodik a rejtélyes szerelőműhelyek után. Egy szegény diák nem tud nyloninget vásárolni az ösztöndíjából. Bezzeg Péternek és Gézának, pedig már két vizsgát is elblicceltek, van nyloningük, utoléri a teknősbékákat, csak egyedül Akhilleusznak nem sikerül.

És az egyetemhez vezető utca kövei is ide-oda mozognak. Itt is jobbról-balról sorfalak állnak, csak legföljebb azzal a különbséggel, hogy nem kell párosával lépegetni, vagy hármassorokban, mint annak idején, amikor a tanár elvtárs vezényelt. „Második A — sorakozó! Harmadik A — sorakozó! Karddal tisztelegj!... Nem, ezt nem ő, ezt a kakastollas mondta. De az utca fölött így is állandóan hullnak a bombák. És hiába vannak a kongresszusok, a béketárgyalások... Mintha összebeszéltek volna — mi addig tárgyalunk, amíg el nem fogynak a régi fegyverek, mert nincs hová tenni a sok ócska repülő, bombát és ágyúgolyót, közben persze újabbakat is kell gyártani, kétezerben úgyis hatmilliárd ember lesz, és igazán nem lehet velük mit csinálni. Az sem sokat segít, hogy Indiában évente tizenöt millió ember hal éhen, igaz, Afrikában is meghalnak egypáran, de ez még mindig kevés... És ugyebár...

De hát akkor minek rombolták le a Bastille-t? És akkor mégiscsak Vilma néni jóistenének van igaza, aki közömbösen nézi az egészet, s Lenin is hiába adott autót Gereblyés apjának. Ha Akhilleusz utolérhetné a teknősbékát és beszélhetne a nagyhatalmak vezetőivel, akkor ő megmondaná... Mit mondana meg? Mindjárt kiderülne az az autószerelő műhely, és az is, hogy ő Tizenhatodik Lajos fia, ujjal mutogatnának rá... Legokosabb, ha befogja a száját. Ha Akhilleusz utolérné a teknősbékát, akkor megmondaná Máriának, hogy ő nem Tizenhatodik Lajos fia, bele akar ülni az úrrakétába, s Zoli bácsival is vitába fog szállni, megmondja neki, hogy nem kell indiánnak lenni ahhoz, hogy az ember becsületes ember legyen. Akkor azt is meg tudná magyarázni, hogy neki teljesen mindegy már, hogy az apja hősi halált halt-e. Ha nekik, a teknősbékáknak mindegy, neki, Akhilleusznak is mindegy. Hiszen elhihetik, hogy nem ő osztotta a parancsokat... S van abban is valami igazságtalanság, hogy Balogh valahogy már az indulás pillanatában a teknősbékák előtt szalad, pedig ő sem osztogatta a parancsokat... S neki mennyivel később kellett elindulni... Ha Akhilleusz utolérhetné a teknősbékákat, akkor Akhilleusz is egyszeriben teknősbékává változna, s nem lenne többé Tizenhatodik Lajos fia.

De ez így egészen zavarosan hangzik, és senki se hallgatná végig. Semmit sem lehet végigmondani senkinek. Balogh egyszerűen kicsavarná Zénon kezéből az íjat. — Micsoda? Hogy nem repül a nyílvesztő? — És különé, és pontosan a céltábla közepében állna meg, a kaskastollas feje közepében, és a tanára is ugyanoda lőne, aztán Imre bácsi is kirohanna a panoptikumból, ő is elkezdené a céllövészetet: „Az anyátok istenit!”... És Zoli bácsi is odavágná a tarokklapokat: „Szar a világ, tök a tromf!” Vilma néni jóistene csendesen nézné mindezt, és senki se figyelne arra, hogy mit beszél a diák.

Az is lehet, hogy másnak is ugyanilyen nehéz az élete, mint neki, csak mások jó arcot vágnak a tárgyaláshoz. Egyszerűen felcsapnak bírónak, és nem akarnak az elítéltek között ülni. Nem törődnek a fogalom jegyeivel, csak a tartalmával. Beöltöznek a fogalom talárába, szépen egymás mellé sorakoznak, előveszik a nagy könyvet, és olvasák ott, ahol kell. Most Imre bácsi lő, most Balogh lő, most a tanár lő, egy-kettő, egy-kettő, rímel ez az egész céllövészet. Zénon kétségbeesetten erőlködik, hogy a levegőben megtartsa a nyílvesztőt. De nem bír vele, hol erre, hol arra mered az éle. Mária pedig ezalatt a strand homokján heverészik, és gúnyosan nézi a céllövészetet.

— És maga, Kőszeghy, maga egész nap csak tanul, ugye?

Igen, most kellene elmagyarázni, de nem lehet. Géza előbb érkezik.

— Nem akarsz egy málnaszörpöt, Mária?

Érdekes, pedig ő is ugyanezt akarta kérdezni, de aztán azok a nyílvesztők összekeverték a fejében a mondatot. Senkinek sem lehet semmit végigmondani.

A vadgesztenyefák ágai összecsapódnak. Sűrű árnyék fedi Máriát, a strandot, az utcát. Az egész vadgesztenye-fasor olyan már, mint egy sötét folyosó, pontosan arra a kisdíákkori rajzra hasonlít, amikor feketére satírozta egy téglalapot. Ez mi? *Sötét alagútban négerék harca.* De érdekes, néha a sötét folyosó se látszik, szintelen lebegés veszi körül a diákot, ez meg arra a másik rajzra, helyesebben arra az üres irkalapra hasonlít. Hát ez mi? *A sivatagban állt egy arab, de már*

element. Itt azonban mégis inkább folyosóról van szó, sőt, ez a folyosó kanyarog is. A folyosó végén van egy szoba, abban egy taláros és szemüveges öregúr várakozik. Lehet, hogy ha egyedül van, nincs is rajta a talár, de ha a diák belép a szobába, menten magára kapja.

— Hol az indexe, Kőszeghy?

A diák keresi az indexét, de nem találja. Táská sincs vele, csak a hónalja alatt szorongat három fejet, mind a három fej az övé.

A taláros öregúr kedvesen elmosolyodik.

— Tudja mit, Kőszeghy, beszéljen a felszabadulásról. Hiszen ha nem tévedek, maga épp abban az évben született.

A diák a hónaljára bámul. Az egyik fejében ott van minden, az utca, a folyosó, a strand, Mária, Tizenhatodik Lajos, Imre bácsi, Vilma néni, az egész tarokkparti és az autoszerelő műhely. Ha ezt a fejét odaadná a talárosnak, biztosan sikertülne a vizsga. A másik fejében ott van a pontos felelet: Dicsőséges csapataink ekkor, meg ekkor... A harmadik fejében nincs semmi. A harmadik feje azzal az üres irkalappal egyenlő: *A sivatagban állt egy arab, de már element*. Hirtelen nem tudja, hogy melyik feje melyik. Még szerencse, hogy az egészet csak álmodja, még nincs is a folyosó végén, még csak most következik az a szoba. A taláros még nem is kérdezett tőle semmit. De az is lehet, hogy ezt most már nem az álomban kérdezte tőle:

— Kőszeghy, beszéljen a felszabadulásról.

Nem, most már valóban egymással szemben ülnek. Az egész dolog végtelen egyszerű. Leteszi az asztalra a fejét a helyes felelettel. De még egy kicsit várni kell, a másik fejében most indul el a teknősbéka. Akhilleusz rohan utána. A teknősbéka mindig egy centivel megelőzi. Most kellene segíteni Akhilleusznak. Csak egy kicsit kellene meglökni, hogy felszabaduljon, hiszen már a Bastille-t ledöntő csapatok is elindultak, ott rohan Robespierre, Marat és Danton is. Lenin lengeti a zászlót...

A taláros öregúr szemüvege csodálkozva csillog. Nem érti, miért nem éri utol Akhilleusz a teknősbékát.